

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
28 Februarie st. v.
12 Martie st. n.

Ese în fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 9.

ANUL XVIII.

1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Încercarea din urmă.

Ilustrațiunea ce presintăm în numărul acesta publicului cetitor este pendentă ilustrațiunii din nr. penultim.

Aceea a represintat prima încercare, acésta cea din urmă. Ambele câte o sfortare aprópe zédarnică.

Copilița a crescut mare, a trăit o vieță lungă, a avut plăceri și suferințe multe, a câștigat mult, dar a și pierdut mult. Ochii cei buni de odinióră au slăbit.

Acuma nu din caprițiu întrebuintéază ochilarii, ci de silă. Fără ei nu mai póte să cetească, dar și cu ei numai cu multă anevoință, și nu așa de bine ca odinióră fără ochilari.

Mare deosebire!

Acuma s'ar lipsi de ei cu cea mai mare plăcere, dar nu póte, a îmbétrănit, nu vede bine.

Copila de odinióră a devenit bunică, și acuma dēnsa ride de nepoțița ei, care — întocmai ca dēnsa de demult — vré s'o imiteze, punēndu-i pe năsuțul seu.

Cu plăcere o privește, căci își aduce aminte, că și dēnsa a fost cândva tocmai așa de curiosă, tocmai așa de sburdalnică, tocmai așa de fericită.

Dar de atunci a trecut un timp îndelungat. Nimica n'a mai ramas, decât suvenirea ți-lor trecute.

Este atât de dulce suvenirea fericirii în momintele de ntristare!

Dar bunica află mângăierea aprópe, în familia-i numărósă și în biblia ce cetește cu atâta plăcere.

R. T.

Încercarea din urmă.

Mirésă până la mörte.

— Novelă. —

Lăutarii tăcură, și de afară se auziră strigăte de bărbați, țipete de femei, și 'n sat mai departe urlete sëlbatece.

Hora se opri. Toți alergară la ferești și la balcone.

La balconul despre sat stătea Stanca și privia peste sat ca vulturul din stâncă.

În sat ardeau focuri înspăimântătoare și luminau păreții castelului cu o lumină roșie.

„Turcii, tătarii... Aga Stanciu! Căpitanul!” se auzia strigând țeranii și alergând.

Clopotele la trei biserici se bătură într'o dungă, și se făcu de alungul satului un chiot înspăimântător.

— Închideți porțile, la arme băieți! — se auzi o voce puternică, o voce ce o cunoșceau țeranii din lupte sângerose, vocea lui Stanciu Aga.

Porțile castelului se închiseră, bărbații se urcară pe ziduri.

Aga Stanciu trecu repede prin coridore, deschise o odaie spațioasă plină de arme.

Țeranii luară armele, alergară la ziduri și așteptau năvala.

În salon așteptau bătrânii grupați la olaltă consultându-se.

Aga Stanciu se ivi pe o ușe, și pe fața lui nu se vedea cea mai mică surprindere.

Vedându-l ôspeții, prinseră suflet.

— O cetă de hoți, — duse Stanciu cu aer molcomit, și trecu printre ei într'altă odaie.

— Hoți dar mulți, — duse unul.

— Mulți și turci, — duse altul.

Un tinăr voinic își punea pistolele 'n brâu. Un bătrân își puse mâna pe umărul lui.

— Portați-ve băieți, ei au venit după capul lui Stanciu Aga, — duse clătind din cap îngândurit.

— Va fi scump, nene, — duse copilandrul, și eși.

Mirésa eră într'o odaie la o parte, impregiurată de multe dame. Tata însă o mângaiă și îmbărbătă, care de care mai cu animă, dar toate tremurau ca varga.

Acuma se ivi mirele, mândru și nepăsător. Pe fața lui nu a observat nimenea nici rosătă, nici palidătă, ce nu i-ar fi fost proprie în tot momentul; dar în ochii lui se vedea un foc iute, un foc ce sêménă a sëlbatec, și care nu-l mai veduse ochi de femeie. Tovarășii spuneau, că acest foc l'a mai vedut în ochii lui sub decurgerea luptelor totdeuna.

— Nu ve spăriați, Nastică dragă, o bandă de iai, altă nimic, — duse Stanciu prințend de mână pe frumósă mirésă.

Nastica se plecă pe peptul lui.

— Lângă tine sânt tare și curăgiosă, dar... ađi...

Un băietan neprecugetat se ivi pe ușe și i aduse armele.

Nastica fu ceea ce-l vedu dintăiu, și 'ngălbinu ca-cera.

— Ah, scumpul meu bărbat, — pentru 'ntăia oară exprimă cuvântul: bărbat — eu me tem.

Stanciu o strinse în brațe, i ascunse capul pe sinul lui, i închise ochii cu o sărutare.

— Ascunde-te în sin dară, copilă mică, — duse Stanciu ignorând pericolul și desmerdându-o.

Mirésa-l ținea incopciat cu amândouă mânte, ea și când ar dice: te string la peptul meu și nu ne las de tine până la mörte.

Mirele privi apoi în ochii ei cu dragoste nemărgi-

nită; ea-și redică capul și privi la el, privi la el cu o privire, care se o vedu odată în ochi de femeie și se-ți fie respătite toate suferințele vieții. Unite durerea cu fericirea, speranța cu disperarea, amarul cu dulcele — în ochi de femeie, în ochi de mirésă, și acel contrast luminat de lumina unui sacru și inocent amor.

Ochii i erau plini de lacrimi și prin lacrimi strălucia fericirea ei ca sórele prin cristal; tristéta trăgea un nimb poetic peste acei doi ochi, dar prin acel nimb se vedea luminând ceriul.

Mirele i sbici lacrămile cu două sărutări dulci.

— Nu plânge, Nastică dragă, lacrămile de femeie sânt réi tovarăși în luptă; nu plânge sufletul meu, lacrămile tale me dor.

— Me tem de sörtea ta Stanciu, — duse ea încet, numai ca în șoptă.

— Nastico, n'ai tu incredere în mine? Cine s'a dubitat vr'odată în bărbăția, în brațele și în vitejia lui Aga Stanciu?

— Nimenea dragă, dar nimenea nu te-a iubit cum te iubesc eu pe acest pământ. Veđi, Stanciu dragă, tu ești bărbat, dar norocul e înșelător...

Stanciu i puse mâinile de două laturi pe obraz, o ținu așa, și privi în ochii ei.

— Ce mai grigi — — ien ride-mi dragă, ride în ochii mei, numai un zimbet micuț, numai așa ca prunicii în vis, numai așa ca ângerii în icône!

Nastica, se-i făcu voce — se 'ntărită a zimbă, zimbet cu lacrimi, sóre cu ploie.

Stanciu i sărută zimbetul pe buze și zimbetul din ochi.

— Așa drăguță, așa, zimbetul fericirii mele, așa bucuria mea. Așa doresc eu să te ved Nastico, așa zimbind și poleind toate cu zimbetul teu, ca un sóre.

— Veđi că zimbesc dară! Zimbetul meu se te petrecă în luptă, acela se-l veđi, și de lacrimi se uiți.

— Dumneđu se binecuvinte zimbetul teu. Ține-l dragă, ține-l, în ochi și pe guriță; de-oiu trăi, acel zimbet se-mi fie tovarăș, și decă sörtea ar decide altfel, la lumina zimbetului teu se me sferșesc.

În curte se măria toiul din ce în ce, și bontăni-rile 'n porți străbăteau prin ferești.

— Nastico, eu merg, datorința me chiamă. Remăni tot mirésă, frumósă și voiósă cum ești. Remăni în haina de mirésă, cu florile 'n păr, cu fețele roșii de fericire, cu zimbetul pe buze. — — — Nunta se curgă, lăutarii se cânte, inima se tresalte, sufletul se spereze — — — mâne sêra mirele teu va sosi, pulberos; dar pulbera va străluci pe el, căci va fi pulbera luptei gloriose. Tot mirésă până la revedere!

Nastica îl îmbrătoșă cu amândouă mâinile.

— Mirésă rêmân, mirésa ta Stanciu. În haina de mirésă, cu florile 'n păr, mirésă până la revedere, séu mirésă până la mörte.

Cuvintele din urmă le duse cu o rezoluție gelnică, se părea că exprimă o profeție sântă.

Băetanul vini cu armele. Stanciu se 'mbracă. Âncă o sărutare, âncă una, âncă alta, apoi — eși.

Nastica nu plângea. Se părea inspirată ca un martir careși cunoșce rolul și-e rezolut.

Stanciu eși în sală. Acolo mai șovăiau o grupă de bătrâni și așteptau după Aga.

El se ivi între ei. Fața lui nu mai sêménă a față de mire, eră ceva în ea ce sêménă cu privirea leului.

Apoi se 'ntörse cătră lăutari, scöse o pungă de galbeni, și dându-o primului, duse:

— Mei feciori! Trageți hora, horă mare, se se audă n Ciligrad. Lasă șcie padișahul, că ađi e nuntă lui Aga Stanciu!

— Sê trăiești, cocône! — strigară lăutarii.

— Mei copii, nunta curge, horă se trageți. Până mâne s'era tot o horă, se știe Sultanul că i-am îngropat turcii cu horă românească. Mâne s'era voui fi în mijlocul vostru. Dar până atunci horă se trageți, băieți!

— Lasă cocône, știu eu gândul de voinic, — duse lăutarul și puse doscuța la umăr și urechea pe doscuță.

Stanciu eși.

Dar lăutarii cântau, cântau băieții o horă simplă, dar culsă din sufletul românului, cântau cât simțiai crescându-ți inima 'n sin, curgându-ți lacrimile pe obraz.

În curtea castelului eră valul la culme. Ôșpeții nunții în șir cu țeranii ocupaseră porțile. Cei mai năprasnici se urcaseră pe ziduri și steteau tupiliți la pândă.

Turcii puseseră foc în patru anghiuri a satului, jefuiseră și împrăstiaseră spaimă și mörte în popor. O cătă ajunsese la castel, bontăniau porțile și armele prinseseră a pocni, tot mai des — tot mai des — până pe urmă se încinse lupta giur împregiur pe lângă castel.

Nepreparați și necunoscând bine curtea castelului, românii se îngăimăciau adese, neavând un conducător desemnat. Și lipsind Aga Stanciu, nu puțină confuziune se făcū.

Alergau dela un loc la altul, cereau arme și nu șciau de unde, se mbulziau, strigau — și pericolul se măria.

Atunci — în momentul suprem — se ivi Aga Stanciu.

Urta, un strigăt de bucurie și de însuflețire se părea, că redică tôte în slavă.

A dat Dumneșeu unor bărbați darul, ca să porțe în față farmecul care ni însușă speranță, încredere și mângăiere. Oh, frumoșă oglinda a făcut Dșeu în față unui bărbat adevărat! Confuziunea și pericolul e mare, o cătă de ômeni își perd capul și cumpătul — și se iveșce bărbatul destinat de Dșeu, stă și priveșce: tot ênsul prinde putere și știe ce e de făcut.

Așă se ivi Stanciu.

Fața i eră severă și resolută, dar pe aceea nu se vedea o mișcare, ca pe marmor. El crede, dar nu se încrede; cunoșce puterile sale, cunoșce pericolul: le nesocoteșce; căci datorința e mai pe sus de tôte.

— Șese feciori pe șese cai! Sabie bună, piștöle la brêu!

Așă strigă Stanciu, apoi porni, și încungiură curtea. Caută porțile și zidurile, împărți puterea, deuanți conducătorii, și li dădu instrucțiuni. Apoi întornă de unde a pornit.

Șese feciori pe șese cai așteptau gata. Un cal în gră, al șeptelea, stetea înfrênat.

Stanciu se aruncă pe spatele lui, apoi dispuse să deschidă porța.

— Armele la mână, feciori! — strigă Aga.

Porța se deschise, repede ea prin farmec.

— Țineți-ve copii! — duse Stanciu, apoi împintnă murguțul și se repeșiră pe porță.

Porța se închise după ei. Se aușiră pușcături dese, și cât ai bate 'n palmi Stanciu cu cei șese feciori eșū din cercul turcilor.

Turcii fură surprinși. Cățiva fură călcați de cai, cățiva împușcați, și pe când ș-ar fi vinit în ori, Stanciu alergă departe cu cei șese voinici.

Turcii nu-i urmăriră. Dar la un semn dat se adunară dela jaf, și cercul combatenților se îndesă.

Și s'a încăierat o luptă 'nversunată. Românii erau puținii, dar se țineau între muri cu multă energie; turcii erau multi, dar dedați la jefuire și nedisciplinați,

erau împrășciați, și puterea ce ținea lupta la castel nu eră destulă pentru de a ocupă castelul.

Așă se 'ntinse lupta peste nôpte. Dar când eră în mieșul nopții, puterea turcilor eră nu numai precumpenitöre, dar când ici când cöle — eră pe aci se reușescă a intră.

Succesele inamicului slăbesc virtutea celor slabi, dar românii erau resoluți a cadē cu armele 'n mâni. Succesele turcilor i aducea pe aci — pe aci la desperare, și vai, lupta vitözului desperat e luptă grozavă.

Se auș un semnal, și apoi un Allah — și sosi încă o cătă, putere nouă.

Atacul se 'ncepū cu un sistem bine calculat. Românii simțiau, că nu le ajung brațele.

Meșul nopții eră trecut, dar ziua nu se vedea încă. Și pe semne, vai, mulți din voinici nu o vor vedē nici odată.

Înca un Allah — — delurile resunară cumplit după strigătul turcilor.

Dar ce? Turcii tăcură, dar delurile nu tac. Un strigăt, un vuiet ferbe prin aer, lung și 'nspăimântător.

Și ietă Döme! De pe cöstele delurilor se iveșce o cătă de ômeni, un cãrd de bälauri, o dröie de smei. Viniau cum vine potopul, viniau cum vine perirea.

— Urta! — resunară delul și vaile.

— Urta! — resunseră din castel românii.

(Va urmă.)

V. R. Buticescu.

Marta Ferrani.

u, așă frumoșă, plină de nuri și de gingășie!

Ochi de stele, chip de ânger, blândă, tinără, sglobie!

Nu-i păcat de tine öre sufletul se-ți pângăreșci,

Și atâte comori sfinte se vinđi și se nimiceșci?

Tu, ce-ai fost croită pöte s'aprinđi patima divină,

Sē fii de poeți slăvită în palate de regină,

Te duci örbă în noroiul lunei plină de nebuni,

Sub povöra de păcate, lacrimi, chin sē mai aduni!?

Astfel când ochiul teu aprig sub răpirea lui me strînge,

Nu știu ce simțire vērșă sufletului meu ce piânge:

Ură sēu compătimire, viclenie sēu amor.

Dar întreb: „De ce oh! soră crudă și nerușinată,

Arunci farmec, tinereță, grații în acēsta fētă,

Dăcă sângi sērmanu-i suflet în al viciului isvor?!“

1873 Paris. — Montmartre.

Petru V. Grigoriu.

C e r i u l .

— Cugetări din filosofia naturei. —

(Fine.)

Sörele nu stă la un loc, ci se întörce în 25 $\frac{1}{2}$ zile pe lângă ossia sa proprie, de alta parte apoi dimpreună cu planetele sale în 22 $\frac{1}{2}$ milioane de ani se inverte odată pe lângă un alt söre, pe lângă sörele central — a sistemului nostru de stele fixe, care se află în constelațiunea Pleiadelor.

Temerea potopului va deșteptă în noi întrebarea: öre în acēsta călătorie lungă prin spațiu nu se va lovii sörele în alte corpuri cereșci? Acēsta nu este probabil, căci gravitațiunea au ordonat materiile astfel, încât tôte pedecile sēu perturbățiunile se contrabalancēză reciproc; asemenea putem întrebă: öre sub decursul peregrinării sale de 22 $\frac{1}{2}$ milioane ani nu pöte rätēci sörele

dimpreună cu planetei prin o astfel de regiune a ceriului, unde domnește o căldură nesuportabilă au un frig teribil? Nu trebuie însă să ne neliniștescăm în privința asta nici cea mai mică grige; drept este, că în diferitele părți ale spațiului temperatura nu e egală, schimbările sunt însă așa de bagatele, încât nu putem avea nici o temă, cumcă ele vor stinge nămolul omenesc de pe fața pământului. Sorele împrumută planeteilor căldură neîntrerupt, perde căldură neincetat, însă prin spațiu plutesc din veci bucăți de materie — meteorolithe — cari venind în calea sorelui se aiéptă cu o vemență nespūsă pe massa învăpăiată a stelei splendide, din ciocnirea puternică se naște un cuant de căldură nouă și acesta mult puțin restituie perderea suferită. Căderea acestor meteoroliți așită neîntrerupt fuferă caminului ceresc. Cu cât cad mai mulți meteoroliți pe sóre, cu atăta ar trebui să devină mai naltă temperatura lui, așa dar decă el s'ar avēntă în niște regiuni pré abundate seu fôrte sérace în meteori, ar puté să se ivēscă o astfel de schimbare a temperaturi, în care ființele organice a pământului s'ar potopi fără urmă!

Însé tôte cauzele amintite cu greu vor stinge viața organică de pe pământ, este însă o altă împregiurare, care ne însuflă temerile cele mai seriose și acărei mână de fier pregătește cu încetul și fără milă calea potopului și a perirei nōstre! Isvorul luminei și a căldurei, sórele nostru dătător de viață, mereu mereu se rēcește, și în o ți se va stinge pentru totdeuna. Acesta e un adevēr necontestabil, care se rașimă pe cercetări adânci și seriose.

Scrutiniul naturii a străbătut în timpii de mult trecuți și a aflat, cumcă în vechime căldura sorelui eră cu mult mai mare, decăt astăzi; odiniōră eră sórele un glob de gaz învăpăiat, dar cu încetul recindu-se a devenit fluid, și s'a condensat; e lucru fôrte firesc, că el se va rēci și mai de parte, căci astfel au pășit-o și alte stele fixe, ș-apoi fie-care dintre ele încă a fost sóre, e isvor de lumină și căldură, care încă poșede planeteii sei. Așă s'au stins multe isvōre de lumină și căldură, s'au întunecat, astăzi nu le mai putem vedé, dar șcim, că există, pentru că atrag alte corpuri cerești, așa dar numai prin gravitațiune își manifestă încă existința lor. Astăzi nime nu se mai îndoiēșce, cumcă odată va apucă la putere întunericul, el dimpreună cu frigul și tăcerea adâncă vor domni pretotindenea. Petele sorelui sunt rezultatele evidente, sunt documinte despre rēcirea sorelui; ele ne spun, cumcă corōna înflăcărată cu încetul se va stinge, din ele puiem ceti sentința de mōrte a pământului nostru; ele sunt precursorii potopului; câte una dintre ele piere, apoi rēsare altă, și mai mare, ier unele sunt mai mari decăt fața pământului! Din sóre curge multă căldură, care prin căderea meteoroliților nu se restituie deplin; și în decursul unui timp îndelungat căldura se va esauriă cu totul; după datele celebrului Helmholtz în 17 milioane ani sórele va fi perdut din căldura sa atăta, încăt pe fața pământului nu va mai trăi nici o ființă. Prin rēcirea sorelui, pământul nu va mai puté fi locuit de nime, rola la lui se va termină, va fi cadavrul unei lumi și va așteptă numai lovitura din urmă a disolvării totale! Petele sorelui se vor sporî tot mai mult, și se vor estinde astfel încăt, ele vor acoperi tot discul splendid. Sórele nu ne va trāmite lumină și căldură, astfel frigul teribil a polilor se va apropiă tot mai tare cătră ecuator, și se va estinde peste tot covorul pământului; dinaintea sbiciului seu omoritor ōmenii și animalele vor fugi îngrozite căutându-și asil în ținuturile tropice, însă gerul sugrumător le va urmări și pe aici până cătră zona ecuatorului, unde mână ghetōsă a morții va curmă viața omului ultimă.

Vēnturile nu vor mai suflă, rîurile nu vor mai curge, undele mării nu se vor nelinișci, ci înghețând, vor acoperi pământul cu o crustă grōsă, care nu se va mai topi nici odată! În atmosfera rece va pluti o negură desă de iernă, prin care vor străbate ultimele rađe a sorelui roșu închis!

În fine sórele se va întunecă cu totul, nu va mai trāmite planeteilor sei nici căldură și nici batar o rađa de lumină, și numai prin atracțiunea lui va dovedi cumcă mai există!

Așă dar pământul va muri, dar ōre unde se va mormēntă cadavrul acestei lumi?

Nelinișcita minte a omului au descoperit și acēsta taină. Observațiunile infalibile ne spun, cumcă corpurile cerești nu se mișcă pe liniă închisă, ci pe un spiral, care se constringe tot mai mult, corpul ceresc se apropiă tot mai tare și în urmă cade în sóre. Asemene se apropiă Lunile cătră planeteii lor; Luna nōstră într' un seclu, se apropiă cu 3 metrii cătră noi, în urmă va căde pe pământ, ier mai târziu va căde pământul în sóre. Acēsta este sôrtea comună a corpurilor cerești: Lunile se aruncă pe planete și apoi planeteii se aiéptă în sóre; întâiu cele apropiate și mai târziu acele, cari sunt departe de el; însă pe atunci sórele va fi recit cu totul, dar din lovirea cu planeteii se naște căldură nouă, ier se inferbintă, se înflăcără din nou; așa prin căderea pământului se va aprinde sórele ierăși, va mai licări 90 de ani și apoi ieră se va stinge, până când nu se va aruncă în sinul seu planetul următor, adecă Marte, care-l va aprinde din nou, și așa mai de parte până când vor fi cădūt toți planeteii în massa sorelui!

Așă dar pământul are chiar aceeași sôrte, ca fluturul din poveste, care sborând în giurul luminei, a devenit victima flăcărilor; pământul se va mormēntă în sóre, așa dar se va reîntôrce la a sa mamă iubitoare, din acărei sin învăpăiat odiniōră s'a născut; dintre flăcări au venit pe lume, în foc și vāpaie se va mistui!

Însé prin rēsipirea pământului nostru, universul mare va pierde mai puțin, decăt pierde pământul prin resipirirea unui singur fir de țerină. Înainte de ce și-a îndreptat omul a sa privire debilă cătră ceriu, universul infinit există și eră chiar așa de întreg ca în ȕiua de astăzi, existau alte planete, locuite de ființe, alți sori străluciau în spațiu și forța străbună a naturii învērtaie alte sisteme planetare; așa este, pentru că cunōșcem stele din cari a pornit rađele luminei înainte de facerea pământului cu o celeritate de 42,000 mile, dar numai astăzi au putut sosi la noi. Persōna omului, de care știm așa superbi și care ne servește de măsură în tôte, n'are nici o însămnătate în univers. Suflarea teribilă a morții va închide ochii celui din urmă fiu al pământului, se va întinde peste pământ întunericul des a celei nopți adânci și eterne, după care nu va mai rēsări sórele nici odată; vëlul acelei nopți va coperi pământul, care a fost teatrul vieții atăta timp, îl va îngopă dimpreună, cu tôte voluptățile și durerile sale, dar — universul va fi și va rămâné chiar așa de întreg, ca și astăzi; și atunci vor luci stelele pe firmamentul serin, va există alt sóre și alte pământuri; alte primăveri încă vor aduce surisul florilor și ilusiunile juneței, și mecanismul imosant se va mișcă și mai departe neîntrerupt. Astfel de sôrte așteptă sistemul nostru planetar, dar astfel vor pășit-o și celelalte corpuri cereșce, pentru că natura nu face excepțiuni, legile ei sunt generale și eterne. Așă se va rēci și stinge cu înetul pe rēnd tōtă calea laptelui, tot sistemul stelar se.

Îsē nime nu va puté zări, cum învērtește grav cadavrle sterile a lumilor! Dar ōre în etern va dură

tăcerea adâncă și năpasta teribilă a cărei vâl acopere cadavru lumii? Nu! nici decât: în natură nu este stagnațiune, nici mărte, ci numai străformare; în urmele morții răsare viață nouă pretotindenea, din decădintă și mărte îndată se naște prosperare și putere nouă; nici batar un moment nu stă natura în loc, precum ne spune și clasicul germân în aceste frumoase cuvinte:

Es soll sich regen, schaffend handeln,
Erst sich gestalten, dann verwandeln
Nur scheinbar steht's Momente still:
Das Ewige regt sich fort in allen:
Denn Alles muss in Nichts zerfallen,
Wenn es im Sein beharren will!

Gravitațiunea va apropiă masele sterile a corpurilor cerești tot mai tare una cătră alta, până când în urmă, întâlnindu-se, lovirea lor puternică va produce o căldură intensivă, și acésta va aprinde viață nouă în cadavrele reci a lumilor, le va învăpăia și le va contopi în acel abur, în acel chaos din care ele s'au făcut; formarea se va începe din nou. Mâna creatorului va frământă prin atracțiunea atomilor, din materia veche lumi noue; din ruine, ca un fenice se va naște o altă sistemă planetară, acărei viață va dură ieră miriade de ani, dar și acesta se va disolvă și astfel se repetăză jocul etern al creațiunii!

Dar cu mult mai înainte de aceste catastrofe va trebui să peră toate ființele organice, și anume s'a adevărit, că pământul, în sborul său prin spațiu lapedă din atmosferă unele părți așa, în cât atmosfera cu încetul va fi tot mai puțină și mai rară; apoi cu cât se recește pământul, cu atât mai mult va peri și apa de pe suprafața lui, și în urmă lipsind aerul și apa, condițiunile vieții, trebuie să peră toate ființele organice a pământului! Și totuși restimpul în care au trăit pe pământ omul și animalele va apăre numai ca un moment, față de acei timpi cărunți cari au premers vieții organice și față de viitorul, care va urmă după perirea funțelor; restimpul vieții organice va fi numai o undă mică în oceanul nemărginit al timpilor!

Cu toate aceste potopul se nu ne îngrozescă de loc, căci nu va fi o catastrofă vehementă, natura nu comite sărituri; potopul ne va nimici cu încetul, procesul de nimicire va dură mii și mii de ani; și omul nu va pute reziste acelei forțe înfricoșate, care guvernează universul după legi eterne și nestrămutavere, care zidește edificie naturei falnice, care au donat viață nămului omenesc, și apoi are drept a o și stinge!

Cu totă audacia putem dar pronunția potopul și sentința de mărte a nămului omenesc, pentru că pe atunci ne vom fi reîntors de mult acolo, unde mâna atotputernică conservă odihnă spiritului: ochiu omenesc nu va vedé acele jocuri înfricoșate ale naturei vecinice!...

Nu voiesc a termină disertatiunea acésta cu înfățișarea catastrofei ultime: cu descrierea potopului; nu voiesc a îngrozî onor public și apoi a-l lăsa fără consolare: Stim. Dni, mii și mii de generațiuni vor gustă încă plăcerile vieții, mii și mii de generațiuni vor suferi încă neajunsurile esistenței pământești, generațiuni mai nalte și mai perfecte decât omul cult a vécului nostru; se vor ivi alte națiuni mai mari și mai culte, vor înflori și se vor stinge, fără să fi simțit încă desastrele potopului!

Mult trebuie încă să se desvólte cultura, mult trebuie să se perfecționeze spiritul omenimei și perfecțiunea intelectuală să ne consoleze între toate vanitățile pământești; însă cultura și perfecțiunea numai atunci va ajunge la culmea sa, când omul va cunoște toate legile și toate misterii naturei; când universul întreg

va sta ca o carte deschisă, din care omul va pute să cetescă adevăruri eterne și înțelepciunea creatorului!

Va veni timpul, când toate tainele naturei vor fi cunoscute, și decă savantul viitorului va ști să exprime în o ecuațiune analitică atât mișcarea firului de pulvere cu care se joca vântul, cât și peregrinarea corpurilor cerești, decă va cunoște toate relațiunile ființelor, și toate puterile cari mișcă natura într'un moment: atunci el va ști toate, va posede cheia trecutului și a viitorului, va pătrunde istoria timpilor cărunți și va ști să profetescă viitorul. (Cuvintele lui Laplace în „*Essay philosophique sur la probabilité*“.)

Însă „Viața e scurtă, ier știința nemărginită!“ omul singuratic nu trăiește atata, ca să potă ajunge acésta perfecțiune, mărtea îl impedează în nisuițele sale, chieându-l la sine din mijlocul luptei; dar străduințele acelor spirite mari, pe acărora morminte strălucește aureola renumelui, nu a fost însădar! Ideile lor renasc și rămân ca moștenire comună din generațiune în generațiune: Spiritul omenimei este nemuritor, el propășește neîncetat și va trebui să ajungă culmea perfecțiunii! Însă numai prin cunoșcerea deplină a naturei, pentru că nimic nu desvólta simțămintele estetice și iubirea adevărului și a dreptății mai mult, decât contemplațiunea naturei: un adevăr adânc exprimă filosoful Kant când dice: „*Es gibt nichts Erhabeneres, als den gestirnten Himmel und das Sitten-Gesetz im menschlichen Busen*“ (nimic nu pôte fi mai sublim decât firmamentul, și ieră nimic mai frumos, decât legile moralității sădite în anima noastră!) așa este, frumosă asemănare, adâncă analogie, mult adevăr, căci precum nașcerea, desvoltarea, armonia, potopul și renașcerea corpurilor cerești se produce prin atracțiunea său simpatia atomilor, astfel și quintesința legilor morale este iubirea deapropelului!

Fericit este acel om, care știe contemplă frumsetile naturei, el a pășit pe călea sublimă a frumosului, ce-i ofere nenumărate plăceri; ore pe cine nu îl încântă frumsetile primăverii, parfumul florilor, cântul doios a paserilor, șoptul tainic al zefirilor și firmamentul pe care în tecerea solemnă a nopții se aprind miriadele stelelor!

Toate te desfătăză și te transpun în o lume mai ferică și plină de plăceri. Astfel ș-o închipuește Frauenstädt fericirea ce pôte domni în raiu! Contemplațiunea naturei este mai plăcută, decât cetirea unei poezii, fie aceea cât de frumosă, ea exprimă numai simțămintele unui muritor pământesc, pe când în falnica natură se reoglindă ideile mari a creatorului, și știința naturei este poezia cea mai frumosă!

Știința naturei au clătinat toate superstițiunile din temelile lor și le va suprimă una după alta; ea ne-au dovedit, cumcă toate neajunsurile și neplăcerile se nasc din ignorant semidoctism, căci starea de adevărată fericire, după care se luptă omenimea se pôte realisa numai atunci, decă vom fi conduși în toate faptele noastre de farul luminător a minții!

Ma! Chiar poezia — după cum se exprimă Madame Staël în Corina — este echoul naturei în anima noastră. Poeziile sunt melodii, cari le cântă natura pe cordele simțămintelor noastre, chiar așa precum resună la suflarea vântului harfa eolină.

Știința se ne învețe a stimă pe creatorul! Dorim, ca în viitor știința să fie rașimul credinței; dorim, să se realizeze cât mai curând, armonia între religiune și științele positive! Căci o tristă filosofie este aceea, care isbește cu sarcasm și ironie în sacrameinte; ea rumpe din mâna omenimei toiagul, ce o conduce în linișce și pietate cătră fericirea eternă; se nu atace nime lucrurile sacre; căci sôrtea lui va fi mai funestă, decât a Titanilor, cari s'au încumetat a inscenă asediu în con-

tra Tatălui, aruncând cu petrii cătră tronul ceresc; o privire a Deimei au fost deajuns, să-i arunce în adâncimea și chinurile Tartarului; și ei erau giganti, noi suntem pigmei; necredința va naște în sinul nostru dureri, cari sunt mai amare, decât toate tormintele iadului, fiind că pentru cel fără religie s'a stins speranța, s'a stins — idealismul!

Cu făclia științelor în mână se avântă omenimea pe spiralul nalt a culturai și propășește neîncetat: un Descartes a știut mult, Newton și Pascal mai mult, ier Darwin și neajunsul Laplace mai mult decât toți, dovedă, cumcă omenimea nu stagnează, ci se apropie mereu cătră perfecțiune, și decă științele naturai produc ici și colo vr'un rezultat trist, cauza este, cumcă nu sunt înțelese deplin, cauza e cumcă sunt încă omeni de aceia, cari nu știu ceti poesia mare, a cărei autor este însuși — Dumneșeu! Nime nu mai negă, cumcă ele sunt o parte întregitoare a culturai de astăzi; ier privind rezultatele mărețe a științei moderne, nu me pot reține a nu esclama astfel: decă au șis Hegel, regele filosofiei idealistice, cumcă cine n'a studiat opurile clasicismului antic, a trăit fără să cunoscă aceea ce este frumos, atunci cu tot dreptul putem dice și noi, că acela, care nu cunoscă faptele mari descoperite prin știința modernă, a trăit fără să cunoscă, ce este — adevărul!

Petru Pipoș.

Avea doi ochi albastri!

Avea doi ochi albastri, ca stelele din ceriu,
Ce mi-au aprins în sinu-mi ai dragostei placeri,
Ș-o față ca și crinul și buze dulci subțiri,
C'a sărutării fragedi și gingași parguiri.

Și într-o zi frumoșă noi doi ne-am întâlnit,
Și sinu-mi se aprinse de-un dor nemărginit;
O clipă-a noastre inimi p'olaltă au bătut,
Și buzele s'unira în cel d'ântăiu sărut.

O clipă ș-apoi vecnic de-atuncia plâng mereu
O dulce suvenire, un vis din traiul meu;
Dar scump-acea clipită ș-acei sărut d'ântăiu
N'o uit de-aș trăi 'n lume chiar de ce vecinicii.

V. B. Munteșcu.

Bibliografie.

Gramatica limbii române, întocmită pentru școlile secundare, de Nicolau Piltia, prof. la gimn. român gr. or. din Brașov; editura și tipariul tipografiei Alexi în Brașov 1881, (pag. XII, 202, prețul ?)

(Fine.)

Să facem pe fugă și la partea sintactică câteva observațiuni și reflexiuni.

Acı e neesact, că propusețiunea: „e constat, că este Dșeu” ar fi simplă, cu subiectul espres prin o propusețiune întregă, pe când ea nu e altă ce, decât propusețiune compusă (pag. 116, g; cfr. p. 123, e; știu, că tu ești diligent). Tot așă de neesact e, că la imperativul I în pers. 2 sing. și plur. pronumele nu se esprime nici-odată; pondul vorbirii otăreșce, ca pronumele să se respice ori ha în cestiunatul mod, persónă și numeri (pag. 116, ad. 1).

Noutate e, cel puțin pentru noi, că afară de verbele a avé, a fi, a voi mai sunt și alte verbe ajutătoare, ca: a eși, a se face, a ședé, a deveni, a se chie m á șcl. (pag. 117 ad. 2); asemenea, că

verbul ajutător congruează adese-ori cu numărul numelui de predicat (§ 87). Ultimul asert numai după órecare analogie cu acea modă bucureșceno-grecă póte fi adevérat, după care de și subiectul se află în multar, totuși verbul predicativ póte stá și în singular (p. e.: copilele șede, ostașii învinge, ș. a. necălitire.)

Mai departe obiectul direct se esprime, între altele, printr'un verb în infinitiv atărător dela ori-care alt verb, ieră nu numai dela verbele: pot, c u t e z, i n c e p, c o n t i n u u, i n v ș ț șcl. (p. 123, d.) Apoi „lupul învinge pe cănele” e neromâneșce șis. (p. 123 not.) Ieră dintre verbele, ce se construesc cu dóue acusatice, unul al persónai altul al lucrului, fu uitat chiar verbul singur neóși atare: i n v ș ț (pag. 123 ad.)

Din definițiunea propusețiunii contrase (pag. 130) abiá de va puté să se înțeleptescă vre un student, dóră nici chiar un profesor; cel puțin noi nu șcium, ce să alegem dintr'ensă. Într'adevăr ce va să dică: „propusețiunea, care conține o parte, principală seu secundară, odată seu de mai multe ori astfel, încat să se nască dintr'ensele numai o singură propusețiune, se numeșce contrasă; fie-care din celelalte părți póte stá de dóue seu de mai multe ori, de și este numai odată esprimată”? Înțelegă cei ce pot...

Nu mai puțin neacurat se esprime și acea (pag. 138, 1), că coordinațiunea seu unirea copulativă a propusețiunilor póte constá din dóue seu mai multe propusețiuni simple, pe cât timp cea adversativă și causală trebuie să fie numai de câte dóue membre, adecă se consté numai din câte dóue propusețiuni simple. În parte puțin e fericită și definițiunea din § 103, care dice despre prescurtarea propusețiunilor secundare, că acesta se póte unı cu principala sa mai strins de regulă prin aceea, că verbul predicativ, subiectul și cuvântul întroducător, resp. conjunțiunea întroducătoare cad, și numai predicatul sub formă de ajectiv seu sustantiv (dar sub formă de infinitiv?) se pastrează, dimpreună cu determinațiunile apertinătoare lui, și se subordina principalei.

Fie însé de 'ajuns din de aceste, și să venim la topică.

Aice autorul se adoperă de nou a restringe libertatea româneșcái, anume libertatea locațiunii cuvintelor și construcțiunilor în limba română, șatorind acea regulă (pag. 153 a), că locarea propusețiunii sustantivali ca propusețiuni subiective după propusețiunea principală este necesară atunci, când acesta ultimă e interogativă; și că propusețiunea interogativă nu póte stá ca propusețiune posterioară, pentru că în pusețiunea acesta nu s'ar puté cunoscé (pag. 155 not. 2). Au nu sună întocmai de bine româneșce p. e. decă il vizitezi, se bucură? ca și: se bucură, decă il vizitezi? și ierăși: ceea ce spuni, e sigur? ca și: e sigur ceea ce spuni? Repețim dară: totul depinde și aici dela pond și întonare.

Apoi nu înțelegem, ce lucru optativ seu pretensiv ar fi în propusețiunile: „pentru că nu mi-a scris de atăta timp, nu știu cum i mai merge”; și: „precum că a primit banii, adevereșce prin acesta” (pag. 155 not. 1). Mai memorăm esemplul (pag. 159): „a dedá pe tinerimea să trăieșcă regulat”, în loc de: „a dedá tinerimea”, seu: „pe tinerime”, de óráce prepusețiunile române de acusatice se construesc cu numele nearticlat, decă acesta altcum n'are pe lângă sine vre un atribut. Eșceptiune dela acesta regulă face numai prepusețiunea cu, ci și acesta nu totdeuna.

Trecend la interpunțiuni, avem de observat, că nu tóte din ele aréță și tonul, în care se pronuncie anumite feluri de propusețiuni (pag. 161); sunt numai unele de aceste, pe cari drept'acea mulți gramatici le și numesc interpunțiuni de ton.

La întrebuintarea părților cuvântării în propusețiune însemnăm, că casurile numelui se înfătoșează ce-i drept parte prin terminațiunea lui proprie în legătură cu articolul propriu său primariu definit, care se unește cu numele într'o singură vorbă, parte prin prepusețiuni (pag. 168), însă și numai prin terminațiunea numelui fără articlu și fără prepusețiune (declinațiunea nearticlată.) Drept'aceia nu stă ceea ce se dice pe aceeași pag., că relațiunea de casuri se pôte arêta în limba rom. prin terminațiunea proprie a substantivului (numelui substantiv, ajectiv și numeral și a pronumelui) numai în vocativul sing. Mai încolo predicatul și atributul încă stau, nu în cele mai multe casuri (§ 116, 1), ci de multe-ori în nominativ.

Încât pentru ajectivele determinative (pag. 170), aceste adevêrat că se usită în limbă-ne și au a paragogic (d. P. îl numește articlu fem. și articlu pronomenal), însă numai în două casuri: când cestiunatele ajective se află în pusețiune absolută, și când ele stau după substantiv, fără a le urmă vre-un alt ajectiv. Asta e regula lor scurtă și precisă în acest respect. Apoi când voim să arêtăm calitatea espresă prin ajectivul atributiv într'un grad mai innalt, deosebind prin această lucrul său persôna esprimată prin acel substantiv de altele de felul său (pag. 171 ad.), nu e neapêrat să punem înaintea substantivului cu prepusețiune și a ajectivului atributiv articolul cel, precum și autorul cu câteva șire mai în jos recunôșce, că articolul nepropriu în atari casuri de multe-ori numai se subînțelege (pag. 171 not. 1.)

Neacurată e regula, ce se dă (pag. 172 not. 2) în privința substantivului preces de prepusețiunile cu și pe, sub care se pot subsume și prepusețiunile la, în scl. p. e. la banii, ce mi i-ai dat, nu m'am atins. Defecțiunile sînt și regulele sintactice, ce se propun pe p. 173, ales în ad. 2, p. e. călătoresc pe Dunăre, peșcii iubesc apa scl. contradic regulelor stabilite acolo. Apoi pe pag. 174 p. 7 se vorbește de substantivul întrebuintat ca determinațiune adverbială de mod, pe când exemplele ilustréază usul substantivului ca determinațiune adverbială de timp. Ieră acea încă nu stă, că la tôte espresiunile numite pe aceeași pag. în notă prepusețiunea la se pune totdeuna; căci nu țicem: la duminică, la luni scl.

Nu sînt mai încolo niște regule fără esceptiune nici aceste: că decă urméză mai multe genitive unul după altul, capêta fie-care din ele articolul nepropriu său secundar al (pag. 176, 2); că înaintea ajectivelor, participiilor său numeralilor, când aceste se întrebuintéază ca sustantive, se pune articolul nepropriu cel (p. 177, 3); că în prosă stă ajectivul atributiv mai ales în urma substantivului, ieră în poesie și în retorică mai vêrtos înaintea lui (pag. 177, 2.) Apoi pronumele personali absolute său întregi nu stau singure numai în propusețiuni eliptice, ci și de altfel câte odată nu sînt însoțite de formele scurte (pag. 181.) Ieră în loc de pronumele interogativ ce adevêrat că se pôte usită și ce fel (soiu, specie), însă atunci trebuie să se mai adaugă prepusețiunea de (§ 118.)

Încă ună altă despre usul prepusețiunilor.

Vrênd a arêta întinderea în spațiu, punem nu numai pe la după de și până (187 ad. 1), ci putem pune și pe în. Curiôsă ne veni regula, că „la se întrebuintéază la formarea dativului, când nu ne putem ajuta cu flesiunea, său când voim a delătură multe forme flesiunale, cari nu pré sună bine repețindu-se des“ (pag. 191, h); până acum mulțimea formelor flesiunare trecea în ochii filologilor și limbistilor de o anumită precelență a limbei respective, amêsurat dicaliei: „varietas delectat“. Tot ca curiositate notăm, că

(pag. 193, b; cfr. pag. 195 ad. 6.) Apoi autorul ia de românescă prepusețiunea du pre (fr. d'après), și o recomandă pentru anumite repôrte (pag. 194, c și 7.) Timpul, cam de când se începe o lucrare, și locul, cam unde se face o lucrare, le putem respică destul de lămurit prin simple adverbe de timp și loc, fără a grămădi atâte prepusețiuni, câte se propun la pag. 195 ad. 1 și 2. Ieră decă timpul e arêtat printr'o locuțiune adverbială, până este însoțit nu numai de prepusețiunea la, ci, după împregiurări, de în și de alte prepusețiuni. Prepusețiunea între, precum nici pe de a supra, nu pré respunde la întrebarea: încâtrău? (pag. 199, ad. 1 a, și pag. 200 ad. 3.) În fine spre nu se derivă din în + pre = is + pre = spre (pag. 201, 8), ci din lat. super.

Ci să închieiăm, cu atât mai vêrtos, căci și așa ne estinsem, peste voia și intențiunea noastră dela început, cam pré pe lung și lat. Așa o pate omul, când obiectul îl atrage și ademenește a vorbi din plinătatea animei; și pentru noi atare e obiectul, veri decâte-ori avem de tractat ceva relativ la cultivarea dulcelui, frumosului și sunorului nostru graiu latin. Să ni se ierte această debilitate frânc marturită.

Mai făcênd acum o reprivire peste gramatica dlui P. și peste cele ce scrisem despre dênasa, susținem în privința-i de nou cele afirmate la începutul recenziunii de față. Salutăm în d. P. cu bucurie pe un june gramatic diliginte și cugetător, carele totodată are curagiul convicțiunilor sale mai bune. Așa vêdum, că la ortografia Academiei dsa mai adauge, fôrte rațional, câteva părți și îmbunătățiri în spiritul vechiei ortografie etimologice.

Drept că d. P. încă își numește fonetică ortografia, precum și-o numi și d. T. L. Maiorescu pe a sa cea prezentată Academiei „fonetică mitigată prin etimologism“; adecă chiar contrar celei „etimologice mitigate prin fonetism“ său çipariane, încât fără voie îți vine în minte fabula despre pipă, pe care furându-o Moldovenul dela Ungurén, i puse numele lulé, ca să pôtă dice că e a sa. Într'adevêr nu se pôte dice fundamental fonetică o ortografie, în care p. e. vocalile nôstre obscure se scriu, conforme etimului, și cu 3—5 semne vocalice diferite, după cum dênsele derivă dintr' una au dintr'altă vocală. Nu face însă nimic. Și atata înaintare pe calea cea adevêrată e mare și multă din partea dlui T. L. Maiorescu, decă vom asemênă-o cu ortografia, ce propunea înainte de acesta cu vre 15 ani în tractatul „Despre scrierea rumână“.

Ba mai mult. Chiar și în respectul culturai rațională a limbei române pare că începe a-ș întôrce ruda carului pe căi și în direcțiuni mai recomandabili. Cel puțin pe noi ne suprinse plăcut faptul, că organul dsale tocmai în numărul, în cari se publică disertațiunea „În contra neologismelor“, aduce și un tractat „În contra mahalagismelor“. Veți asta e! Asta trebuia să o facă fôia și șcôla dsale îndată dela început. Dar, semne bune! E bine, că măcar acum, și așa de târziu, au ajuns în „Convorbirile literare“ a-ș dá în cap neologismii (latini) cu mahalagismii ruso-turco-greco-francesci. Cari vor învinge ôre în cele din urmă? Pentru noi reușita acestei lupte nu este îndoiosă.

Dară să ne întôrcem la obiect.

Ca exemple de aprețiarile seriöse și nepreocupate ale dlui P. mai cităm nota de pe pag. 97, unde între altele cu drept cuvênt se dice: cei din România scriu și pronuncie mai bucuose ție în loc de țiuone; această însă este o transformare rêsăfătată și pécătôsă a latinescului tio, și ar fi cu mult mai bine a nu se mai întrebuintă. Ieră în nota dintre testuri pe p. 170 se face de asemenea justa și corecta, de și cătră fine cam sarcastica observare, că în atari pronunțări po-

porali, ca p. e. domnu a venit la noi, „u lungit nu este alta decât o contracțiune a articolului propriu cu u final și nepronunțiat al sustantivului; dar gramatica nu poate face hatărul astorfel de abateri, ce și le permite poporul în ignoranța și comoditatea sa; nu tot ce țice poporul este bun, precum nu este rău tot ce țice limbistii“, ș. a.

Nu ne rămâne dară alta înderēt, decât să poftim dlui autor perseveranța pe asemeni căli odată apucate, sperând, că observațiunile nōstre nu le va luā în nume de rău, ci le va considerā ca procese din intențiune curată, și că eventual va și folosi din ele cele de folosit în nōue edițiuni următoare ale cărții sale, de cari i dorim cât de numērōse.

Dr. Grig. Silași.

Igiena bētrāneței.

Igiena copilariei deșteptā atențiunea tuturor igieniștilor, escită zelul societăților de igienā, capetā în fine pas cu pas locul ce trebuie să ocupe în cestiunile sanitare. Ori cât de negliatā e igiena bētrāneței, cestiunea nu e mai puțin importantā, și o tratetā în totā cunoscința de cauzā, diarul „Good Health“.

În nici o periodā a vieții, țice organul american, stricta observațiune a legilor de sănētate nu e atāt de imperiōsā ca în vērsta înaintatā. Mechanismul vital slābeșce, forța fizicā e la apusul ei, și e de totā necesitate să se evite obstacolele ce impetecā mersul sănētății. Câte existențe anuale sacrificate prejudiciului periculos și greșit, că regulele igienei, escelente pentru adulți și copii, sūnt nefolositoare bētrānilor. Profundā și criminalā erōre!

Teoria criminalā, că vinul trebuie să fie condamnat la copii și din contra recomandat vērștelor înaintate ca mijloc escelent de stimulat forțele declinare, — este o erōre gravā, căci nu trebuie să se uite că, cu totul din contra, stimulanții nu întāresc, ci micșorētā forțele vitale, și slābind spriginii naturali ai esistenței, i scurtetā durata.

O altā erōre în genere adoptatā de vulg e că întrebuițarea băilor într'o vērstā înaintatā e periculosā, fiind că influințetā asupra căldurei animale a corpului. Nu vom căutā să demonstrām cât de nesănētōsā e acēsta apreciațiune; pentru noi, trebuința băilor pentru bētrāni se impune prin rațiune și bunul simț.

Încālđirea corpului, mai frecuentā într'o vērstā înaintatā de cât la adulți, obstrucțiunea unor orificii naturale urmatā de rezultate fatale, câte odatā, inflamațiunea beșicei, sūnt consecințe naturale ale negligenței băilor. Altmintrelea bētrānii cautā să se convingā, că baia e pentru dēnșii o măsurā sanitarā, decā nu face de cât să disparā acēsta peliculā ce acoperā pielea, când nu se ia măsurile necesare pentru curățeniā, peliculā ce conține germenii unei otrāvi infecțiōse și vātēmātōre, de sigur, baia de apă rece e periculosā pentru cei înaintați în vērstā, tot asā ca și temperatura fōrte caldā, dar baia de temperatura corpului va da totdeuna servicii seriōse și vēdite acelor ce vor face de dēnsa un us frecuent.

Voi toți ce vreți să trăiți mult în stare de perfectā sănētate, înțelegeți, că curățeniā e prima lege a codului sanitar, că necurățeniā e cel mai omoritor și cel mai periculos vrājmaș al sănētății.

R. M. R.

Alimentația copiilor mici.

Mortalitatea noilor nāscuți este înspāimētātōre în unele țeri și mai cu sēmā în țera nōstrā.

Statistica a dovedit, că țerile unde copii, se imulțesc sūnt acelea unde mamele își cresc copiii lor.

Sē nu ne facem ilusiuni, singurul aliment convenabil pentru copil este laptele femeii, sēu al mumei sale, decā acēsta îl pōte hrāni; după acēsta laptele de vacā este mai bun de cât papa. Leoret a țis în secolul trecut, că din cauza papii a murit mai mulți copii de cât ar fi omorit tōte bōlele ce se arēt la noii nāscuți.

Afarā de aceste condițiuni funeste, să vedem, decā tinēra mumā cu datorile și sarcinile casii, pōte să dea copilului o alimentație totdeuna bună.

Îl hrāneșce singurā, sēu pōte să-l hrānescā printr'o doicā bună.

Chiar asā, copilul nu este scāpat de pericolile unei inanițiuni lente. Muma, doica, n'au destul lapte, laptele lor pōte să nu fie bun. Ietā indirect limfatismul, scrofula, rachitismul, și tōte afecțiunile cari aduc mōrtea mai tārđiu.

Cineva deșteptā, muma asupra acestui pericol. Balanța. Tablourile lui dr. Bouchut aratā în grame, greutatea ce trebuie să aibā sugātārul când i merge bine, adecā când creșce.

Asā dar fie-care mumā trebuie să cunōscā aceste tablouri.

Ce va face tinēra mamā când va vedē că copilul sēu descreșce. Decā alāptetā ea singurā, atunci ia o doicā, decā are doicā, o schimbā, sēu alergā după alimentația mixtā sēu artificialā. Schimbarea unei doici presintā necuviințe numērōse.

N'ar fi mai nimerit, fiind că doica n'a avut lapte bun, sē o facem să aibā?

Obicuinuit laptele este sērac la o femeie care abiā a nāscut, sēu eșit din lăuzie. Ce conduitā să se urmeze. I se țice, mănāncā mult, dar ea nu pōte să mistne, și alimentațiunea silitā ce i se dā, i face mai mult rău de cât bine.

Acēsta stare a femeii nu pōte trece, de cât făcēnd'o să ia productele de care dispune terapeutica și igiena, adecā carne peptonizatā în laboratorii, care hrānesc organismul, fără să se ostenescā stomacul.

Totul atērnā în acest caz de alegerea peptonelor, adecā a peptonelor bogate în principii nutritive, adecā peptōne pepsice, adecā peptōne preparate printr'o pepsinā puternicā, adecā care se lase un reziduu mai considerabil în peptonā uscatā, de cât cele preparate prin pancreatinā.

S. A. P.

Despre femei.

Înima femeii este un abis de amor; ea șcie de odatā, și a se ridicā cătrā ceea ce este mai înalt ca ea, pentru a o venerā și admirā, și a se scobori cătrā ceea ce este aprōpe de ea, spre a o iubi și 'ncāntā: a se inclina cătrā ceea ce este mai jos, spre a o spriginii și susținē. Femeia are un suris pentru tōte bucuriile, o lacrimā pentru tōte durerile, o consolațiune pentru tōte miseriile, o scusā pentru tōte greșelile, o rugăciune pentru tōte nenorocirile, o încurāgiare pentru tōte speranțele. (Sântul Foix.)

Femeile au o inimā de iascā. (Montesquieu.)

Ele sūnt perfide ca unda, țice Shakespeare.)

Frumōse ca serafimii lui Klopstock, teribile ca diavolii lui Milton! a strigat Diderot.

Byron, vorbind de furtune, a țis: am vēțut pe acele ale femeii și pe acele ale valurilor mării, și am plāns pe amanți mai mult de cât pe mateloți.

Femeile cari nu au iubit de cât pe bărbații lor, sūnt mai rare de cât poturnicele ascunse în sinul mării. (P. de Musset.)

Conversare cu cetitorile.

Carnevalul a trecut. A sosit sezonul meditațiunilor. Resultatul meditațiunilor de multe ori este o nimica mare, întocmai ca resultatul unor conversațiuni. Dar decât timpul ni-a trecut iute, decât am petrecut bine, nu mai cumpenim resultatul obținut, ci constatăm cu plăcere, că am avut o adevărată desfătare. Atins acest scop, meditațiunea și conversațiunea a corespuns. Așa dară, decât la sfârșitul acestor șire onorabilele cetitoare vor avé indulgința d'a constată așa ceva, umilitul serv al dvostre și scriitorul acestor șire, va fi deplin mulțămît.

În adevăr abia este un timp mai potrivit pentru meditațiuni, decât timpul acesta. Nu pentru că ne aflăm în postul mare, căci cine mai postește astăzi, după ce și medicii noștri ni-au spus, că postul nu se pôte recomanda din punctul de vedere național românesc. Și cine n'ar dori să fie român mare, ținând cont cel puțin de acesta considerațiune?! Așa dară nu postul e boldul meditațiunilor noastre. Nu deșu! Ci un lucru mai mare. A trecut carnavalul! Ietă cauza!

Dar nu cumva să alunecați a crede, că dóră cineva pentru cea se ntristeză de trecerea carnavalului, pentru că nu mai pôte să danțeze! Ferit-a Domnul! Au nu vedeți, că obiceiul cel mai nou este ca și n postul mare să se arangeze baluri?! Causa meditațiunilor e mai serioasă și mai prosaică. Serioasă pentru unii și prosaică pentru alții.

Principele Carnaval e un coconaș sburdalnic și cochet. El ofere mult, desvêleşce tabloul unui viitor frumos, dar apoi nu totdeuna realizează visurile frumoșe, și când se duce, nu numai în sala de bal, dar și în multe inimi lasă niște — iluziuni frânte.

Cu ce drag îl așteptau unii părinți, cari, din grația bunătății cereșci, au fete de mărit! Pe temeul amăgirilor sale, au și făcut cheltuieli mari, toalete de bal, serate etc. Dar ietă, carnavalul s'a dus p'aci n-colo, speranțele frumoșe au remas nerealisate, și din tot sgomotul n'au remas alte suveniri, decât — contele neplătite.

Nu este mai neplăcut, decât a plăti datorii, din cari am avut numai perdere.

Dar sêrmatele fete, cari remaseră nemăritate!... Ci se nu fim atât de negalanți! Sê nu spintecăm niște rane, cari încă tot dor! Mai bine să căutăm vr'un lec de mângâiere!

Mângâierea ni se ofere numai decât. Ietă primăvera! Cine nu s'ar bucură de sosirea primăverii!? Cine n'ar simți plăcere adâncă la sărătarea primelor rađe primăverose?! Curios! În anul acesta așa dîcend nici n'a fost iernă, ci din tómnă trecem de odată în primăveră. Numai să nu pățim și noi cu primăvera acesta așa ca și cum o pățiră mulți cu carnavalul trecut. Sê nu ne degere speranțele cele frumoșe.

Întocmai ca n natură, așa și în ómeni, sosirea primăverii inspiră așa dîcend o viêtă nouă. Nu este nici un anu-timp, în care omul ar avé mai multă plăcere d'a lucra, decât în acesta. Par că ne-am renașce. Ne facem o mulțime de planuri, pe cari voim să le realizăm în timpul când dîlele vor fi mai lungi.

Dóră acesta a fost și motivul Academiei Române, care a îndemnat-o, ca să-și strămute sesiunea generală din tómnă la primăveră. Nu șcim, decât membrii Academiei vor lucra mai mult de acuma înainte, decât pân'acuma? Faptul e, că națiunea s'ar bucură, de

cumva în loc de procesele verbale lungi despre niște discuțiuni administrative și mai lungi, ar puté vedé în sfârșit procese verbale mai scurte, din cari însă se vedă că invêțații români se ocupă serios cu științele.

Pân'acuma din procesele verbale mai scurte, am aflat numai atâta, că „n'a fost nimica la ordinea dîlei“.

Dorim, ca de acuma înainte în tótă ședința lunară să fie ceva „la ordinea dîlei“; ca la tóte academiile științifice, și cum cu drept cuvânt se pôte pretinde dela atâția membrii procopsiți, câți are Academia numai la București.

Dar în genere, la noi românii nu pré este câte ceva la ordinea dîlei, nu pré avem noi câte o idee, care ca ș-un curent electric ar trebui să trecă prin tot corpul națiunii. Aici, fireșce, înțelegem numai viêtă socială.

La alte națiuni se fac multe întreprinderi sociale, filantropice, culturale etc. La noi încă s'ar puté, și s'ar scóte rezultate considerabile, căci avem deja un contingent considerabil ce ar puté să dea mână de ajutor. Dar nu se face nici o inițiativă.

Ietă la inițiativa reginei române ce avént îmbucurător a luat introducerea costumului național prin baluri. Continuați, onorabile dómne și domnișóre, acesta idee! Costumul e numai esteriorul. Faceți o reformă radicală și în interior! Înființați reuniuni în tóte părțile! Pune-ți-ve în fruntea lor! Faceți colecte pentru scopurile indicate, și veți produce rezultate admirabile!

Acuma dela bărbați nu se pôte așteptá mult, politica formeză o mare stavilă. Situațiunea a devenit posomorită, încât mulți au și ajuns a fi pesimiști. Alții s'au retras, vedând, că nu pot face nimica, pentru că nu-i cu cine. Sentimentul național a cam lănceđit. Acuma e timpul să lucreze femeile.

Viêtă socială e un factor puternic în esistența unei națiuni. Acest factor s'a negligat mult timp nu numai dincóce, dar și dincolo de Carpați. Am cetit dară cu multă plăcere dîlele trecute un articol în „Românul“ din București, care indegeteză réul acesta. Ne bucurăm din inimă, că și în România s'a găsit un glas, care să condamne direcțiunea falsă a culturei sociale de acolo; de aceea dăm cu tótă bucuria cuvântul autorului, care ne vorbeșce în acel articol cu atâta vervă despre românisarea — României!

Ioșif Vulcan.

Românisarea României.

Un străin sosit de vré o dóue luni în București, se plângea că nu a avut încă prilegiul să audă vorbindu-se româneșce. A auđit convorbiri în limba germană, de fórte multe ori în limba francesă, dar dulcele accente ale limbei române nu au resunat încă la urechia sa; așa în cât, el a ajuns să se întrebe, decât în adevăr a pus piciorul pe pământul României?

Ne întrebăm și noi: óre în România trăim? sântem noi un popor deosebit, cu limba, cu obiceiurile, cu cultura lui proprie, séu numai o adunătură de indiviđi de prin tóte unghiurile lumii?

Șcim că țêranul, talpa țerei, a remas în totdeuna același. Ceea ce s'a păstrat neatins dela străbuni, prin el s'a păstrat; graiul, portul, datinele, vitejia, la densul au găsit un adăpost în potriva vijeliilor ce ne-au bântuit în timp de vécuri. De câte ori s'a făcut vre-un pas în literatură, de câte ori am strălucit pe câmpul de bătaie, puterile națiunii tot la vechia lor obârșie s'au împrospețat.

Dar noi? noi, cei din orașe, ne-am dat după tóte vênțurile, care au suflat peste aceste țeri.

Eră o vreme, când limba oficială, limba bisericeii și a claselor înalte, eră cea slavonă.

Pe urmă ne-am deprins a bé ciubuc și cafea, a primii Domnii cu *alaiu* a remăné *mofluți*, a ne face *hatir*, a da *peschiesiuri*, a face *pehliivani* și a mânca *baclava*. Nu a trecut mult timp și cu venirea Domnilor *fanarioti*, am început a ne face Greci; trămiteam *anaforale*, deveniam *evghenii*, eram loviți în *eghemonicon* și vorbiam cu câte un *eclambrotate*. Imbrăcămintele, bucatele, literatura, totul eră grecesc. Poporul român părea că a dispărut de pe fața pământului: nu e vorbă, pe ici pe cole se mai făcea câte o încercare de a alungă pe Greci. Poporul din districtul Iași săturându-se de grecărime, se resculă și începă să-i taie. Pentru a-i puté cunoșce bine, țeranii i duceau într'un loc anume, unde i puneau să dică:

Reteveiu de teiu pe mirisce de meu.

Se înțelege că nici un Grec nu putea să pronunțe acésta frasă cum se cuvine și pe loc eră tăiat. Pentru a scăpă, Grecii fură nevoiți să ia lecțiuni dela Români cum să rostescă nenorocita frasă și mulți din ei isbutiră să scape. Un Grec prins de curênd așteptă cu fața senină să fie pus să dică: *reteveiu de teiu pe mirisce de meu*. Români însé prinsese de veste și schimbaseră mesteșugul.

— Mei, Grecule, di: capra calcă în piétră, piétră crapă în patru, crăpe capul caprei în patru, precum crapă piétră în patru.

— Ți *capra*, bre, — strigă Grecul înspăimântat, *mirisce bre!*

La 1821 am scăpat și de Fanarioti. Am găsit însé în curênd pe Ruși, și am început ai da cu *otnosienii*, *zapisci*, *prodpisci*, a avé *polcovnici*, a primii mai cu osebire *rusfeturi* și ca element de cultură am învățat dela Ruși *stosul*.

Cu revoluția dela 1848, am început a ciripi franțuzește. Cu timpul franțuzismul a prins rădăcină; nenumerați tinéri își făceau studiile în Paris și la întorcere nu mai voiau să șcie nimic despre Români. Lui cucon Iorg dela Sadagura

Moldova-i pare pustietate
Și Moldovenii orangutani.

O mulțime de francesi vin în țeră și intemeiază pensionate unde se învăță totul afară de românește. Boerii cum au ceva parale, alérgă să le cheltuiască în capitala Franciei.

Încetul cu încetul legile, aședămintele, obiceiurile nôstre se franțuzesc cu totul; în afaceri comerciale, în conversațiunea de tôte țilele Români nu se mai servesc de limba țerei lor. Țera întegă ia infățisarea unei colonii franțuzești, a unei caricaturi a marei națiuni dela Apus.

Nu numai că sânt ômeni cărora le e rușine să vorbescă românește, dar sânt unii care au uitat limba română cu desêvêșire. Acei ce nu se bucură de aceste ênsușiri, vorbesc și ei cum pot, jumătate franțuzește, jumătate românește, numai să pôată trece și ei drept ômeni cu educațiune. Acei care nu cunosc limba francesă, caută să se apropie întru cât va de lumea civilisată, impestrițând limba și scrierea lor cu cuvinte franțuzești românisate în chipul cel mai pocit.

Nu e Român, care să nu-și facă cărțile de visită în franțuzește: *Basile Găinesco, copiste à la mairie de Tirchilesti* seu *Anasthase Mitocanescu, professeur à Fefeiei*. Este un lucru destul de rar ca invitările la nuntă să se facă în românește. Când doi ômeni se întâlnesc pe stradă, cele d'ântăiu cuvinte ce-și adreséză sânt aceste: *Bon jour, mon cher, ce faci?* — *Très bien, mersi, dar dta?* — *Sied*. După ce au esclamat de câ-

teva ori: *quelle idée! allons donc! pas possible!* ca să-i audă mitocanii, se despărțesc dicându-și: *au revoir!*

Comercianții întocmesc facturile lor în franțuzește. De întră un Român într'o magasie, se înțelege că nu spune nici odată: dă-mi, dle, o pelerie, o păreche de cisme, seu apă de Colonia, ci: *un flacon d'eau de Cologne*, etc. Dêcă comerciantele e Frances, el pôte trăi cinci-deci de ani la noi, fără să aibă nevoieă a învăța un singur cuvânt româneșc; căci, cine ar îndrăsnî să-l siléscă să 'nvețe limba nôstră?

Quousque tandem?

Când vom începe și noi a ne arêță Români și a silii și pe străinii cari vin la noi să se româniseze?

Acum, când dômnenele române au început a purtă și a onoră portul româneșc, nu ar fi de dorit ca ele să rădices drapelul românismului și pe terenul social, pe terenul moravurilor?

Cum vrem noi să avem o literatură, când limba româneșcă este isgonită din salône, acolo tocmai unde se pôte desvoltă, suptiă și imbogăți? Să nu fim Români numai în politică, numai când e vorba de cestiuni mari esteriore, să fim Români și în viața nôstră de tôte țilele, în limba, în literatura și în obiceiurile nôstre.

Acésta direcțiune ne va împinge să stimăm din ce în ce mai mult tot ceea ce este româneșc și în curênd va luă un puternic avânt chiar și industria și comerțul național.

Pentru a înfrênă elementele străine care ne surpă viața și moravurile, nu mai avem nevoieă astăzi să recurgem la vre-o nouă edițiune a sistemului

Reteveiu de teiu pe mirisce de meu.

Prin singură voința nôstră putem îndeplini o revoluțiune pacinică, care, începând cu limba, va pêtrunde încetul cu încetul tôte ramurile de activitate ale națiunii române și va întări rădăcinele pe care se întemeiază Statul român.

N. X.

C e e n o u ?

Sciri personale. Dnii *Alesandru Mocioni*, *Eugeniu Mocioni* și *Vinc. Babesiu*, au fost aleși membrii onorari ai Societății de istorie și archeologie a județului Mehedinți cu reședința în Turnu-Severin. — *Di Ioan Russu*, carele timp de 32 ani a fost profesor de preparandie în Arad, iér dela 1875 a funcționat și ca director al institutului pedagogico-teologic, la cererea sa proprie, fu dispensat d'a mai funcționa. — *Di Vasilie Mangra*, profesor la institutul pedagogico-teologic din Arad, unul din colaboratorii nôstri, fu numit provisoriu director al acelu institut.

Hymen. *Di Adrian Bonyi*, avocat în Margita, comitatul Biharia, ș-a încredințat de soție pe domnișora *Elisabeta Szabó*, fiica dlui *Ludovic Szabó*, avocat tot acolo.

Regina României a trecut peste pericol, diarul oficial nici nu mai publică buletinuri. Suverana a suferit grozave dureri, căci i s'au făcut dōue operațiuni, pentru ca crerii să nu se atace. Specialistul din Berlin dr. *Lucae* ar fi declarat, că regina nesmintit va perde auțul unei urechi. Bōla reginei se trage dela aprindearea și arderea circului, când Maj. Sa a stat timp îndelungat în ferestă, privind focul. Atunci s'a recit și a dōua di s'a bolnavit.

Despre balul din Cluș numai după încheierea numărului trecut primirăm un raport, deci nu e vina nôstră, că sântem siliți a comite un anachronism, vorbind în postul mare despre bal. E bine, precum se

șcie, acest bal a fost arangiat de Societatea „Iulia” a junimei române dela universitatea de acolo, în favorul acelei Societăți. Balul a fost precedat de un concert, în care domnișorele Elena Pipoș și Camila Pop cu executarea unor piese pe pian încântară publicul; asemenea făcură efect dl Iuliu Pap ca violinist escelent, dl Ales. Pop ca declamator și dl Aug. Nicora cu cântecele naționale. Corul vocal al tinerimei române universitare a executat cu precisiune cvartetele, între coriști s'a putut vedea și zelosul profesor dl dr. Gregoriu Silași, cântând dimpreună cu învățăceii sei. Balul s'a început la 10 ore cu „Ardelena”, dintre jocurile naționale s'au mai danțat: „Romana”, ier în pauză 13 juni sub conducerea vêtavului d. A. Nicora a jucat „Romanul” și „Bătută”. Dintre damele cari luară parte ni se însemnă numele aceste: Dómnene: Coroian, Isac, Leontin Pop, Ovari, Vasiliu Pop, Nestor, Opriș, Ioanovici, Lemeni din Iclod, Lemeni din Borșa, Vlăduț din Turda, Pop din Loșard etc. domnișorele: Elena Pipoș, Camila Pop, Maria T. Șuluț, Cornelia și Virginia Pop, Valeria Pop din Mihalt, Lucreția Pop din Mănăștur, Maria și Ana Pop din Gherla, Hermina și Valeria Man din Tergul-Mureșului, Ninuța Mústea din Borșa, Ludovica Gaia din Turda, Valeria și Regina Pop din Loșard etc. Petrecerea a durat până demineta la șese ore.

† **Reuniunea femeilor române din Brașov** a constatat, că venitul curat al petrecerii date în carnavalul trecut e 215 fl. 90 cr. Comitetul Reuniunii, prin dna presidentă Maria Secarean și prin dl actuar dr. Nicolae Pop, mulțameșce tuturor, cari au contribuit la înmúlțirea acestui vinit și anume: dómnelor Carolina Lengeru și Maria Ciurcu, dșorelor Sevastia Mureșan și Elena Dimitriu, dlui dr. G. Baiulescu cari au contribuit la producțiunea musicală-declamatorică; dómnelor Maria Diamandi, Polixena dr. Pop, Ecatarina Pușcariu, Elisa Mureșan, Maria Popea, Alexandrina Cergedi, Maria I. Grama, cari pe lângă membrele comitetului ș-au dat concursul la arangiarea loteriei; în fine dlor arangiători G. Chelar, A. Barsean, I. Seniuce, N. Dușoiu, D. Pascu și Zanescu.

× „**Albina**”, institut de credit și de economii în Sibiu, va ține adunarea sa generală ordinarie, la 24 martie st. n. Obiectele: 1. Raportul anual al direcțiunii, bilanțul anului 1881 și raportul comitetului de revisiune. 2. Ficsarea dividendelor. 3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri de binefacere. 4. Ficsarea prețului marcelor de prezentă. 5. Alegerea unui membru în consiliul de direcțiune în sensul § 36 din statute.

× **Colectiunea lui Boliac**. Ministeriul cultelor și al instrucțiunii publice în România este autorizat să cumpere cu prețul de 43,000 lei colectiunea archeologică a repausatului Cesar Boliac, compusă din 5 secțiuni în număr de 1701 diverse obiecte antice, cât și mai multe monete dace și dela Dunărea de jos.

× **Bubatul la Hațeg**. Primim aceste șire: Tóte școlele din țera Hațegului sânt închise pentru bubatul ce grasază în un grad ne mai pomenit de mare. Periculul epidemiei e mare. În tóte dizele mor continuu, nu numai copii și tineri, ci de a rëndul: mic, mare, tiner, bêtân.

Trusoul principesei Chariclée Ypsilante. Trusoul grațiosei logodnice este espus în palatul tatălui seu în Viena. Rochia de nuntă este un adevêrat cap de operă de bun gust. Toaleta de curte se distinge mai ales prin simplitatea ei. Coda, lungă de trei metri, este împodobită cu arabescuri brodate cu aur și garnisită cu o broderiă de fulgi de struț alb, largă de aprópe 30 centimetri. Talia decoltată se perde în mâneci scurte, descinđend numai până la cote. Un eventar încungiurat de pene de struț și o batistă prețioasă (de points d'Alençon) formeză o parte integrantă a acestei toa-

lete. Colorile palide domnesc în toaletele de sêra, pe când cele de preumblare se deosebesc mai cu sémă printr'o simplitate elegantă. Printre bijuterie se observă o garnitură prețioasă în briliante a repausatei principese Mavrocordat, și între altele, un colan numai de mărğăritare, don dela mătușa logodnicei. Trusoul de albituri al principesei a fost și el espus ochilor profani ai visitorilor; tóte pachetele erau legate cu panglice de mêtase albă. Nu eră însê permis de a esamina conținutul!

Cheltuieli pentru fortificări. Dăm câteva cifre interesante asupra cheltuielilor făcute în cesti din urmă dece ani, de unele din puterile mari pentru a construi fortărețe noi. Germania a cheltuit pentru acest scop aprópe 500 milioane franci, din cari 150 milioane pentru fortificațiunile din Alsația-Lorena. Cheltuielile Austro-Ungariei se urcă la 40 milioane franci pentru nóuele fortărețe din Cracovia, din Tirol și din Galiția. Guvernul italian, dela 1872 încóce, a întrebuintat deja pentru lucrări de întărire o sumă de 160 milioane. În sfârșit, Francia a cheltuit pentru acelaș scop 400 milioane dela 1872 până la 1879. În cursul anului din urmă, 30 milioane au fost întrebuintate pentru construirea de noi forturi și bugetul pe 1882 conține pentru acelaș scop un credit suplementar de 70 milioane.

× **Cu apropiarea primăverii** ne permitem a face atenți pe m. o. învățatori la: „Arion”, culegere de cânturi naționale pentru tinerimea de ambe secse. Prețul unui exemplar 30 cr. Pentru cei care iau mai multe exemplare de odată rabat considerabil. Prima edițiune este deja pe sfêrșite. *Tipografia Alexi. Brasiov.*

Au murit: Nicolae Marcu, ascultător de drept la academia din Sibiu, la 5 martie, în etate de 23 ani. Tinerul Marcu a fost născut în Șard lângă Sighișóra din părinți de tot săraci, a studiat până în a II gimn. la Sighișóra, celelalte clase le termină în Odorheiul secuiesc, unde în timpul din urmă a fost mult ajutorat de cătră zelosul președinte al tribunalului de acolo dl Ioan Florian. Cortegiul funebru eră un ce mișcător. Eră compus din ascultătorii de drept dela academie, cu profesorii în frunte, din elevii institutului Andreian și numéroși alți condolatori. În urma coșciugului mergeau neconsolabilii părinți, doi țereni simpli. La pri vierea lor o durere adâncă trebuia să-și sfășie inima; câte lipse, câte necasuri n'au îndurat bieții părinți, și astăzi, nu departe de limanul mărğăierii lor, ultima speranță le-a apus în recele morment. La grópă s'au ținut două cuvântări; una de cătră profesorul Domanowsky în limba maghiară; a doua de juristul I. Necșa româneșce. Caută să amintesc — scrie corespundintele nostru — și un accident regretabil cu asta ocașiune. Pentru anunțul de mórte s'au învoit și juriștii sași și maghiari, ca să se tipărescă numai româneșce. Directorul academiei s'a scandalisat, vedându-le numai româneșce. Dsa a pretins să fie numai ungureșce. Asemene pretindea, ca la grópă să nu se vorbescă româneșce. E caracteristic. — *Cristina Dancu*, soția dlui Ioan Coroiu, paroc în Vașcău-Băreșci, Biharia, la 2 martie, în etate de 32 ani, lăsând în doliu pe iubit ul seu soț cu trei fiice minorene și anume Letiția, Valeria și Iuliana, pe sora ei Marina măritată Nica, Cecil ia măr. Baruța, pe fratele ei Alesandru și soția lui Maria nasc. Mihaloviciu și Magdalena măritată Sabău, pe cumnatul ei Mihaiu Coroiu cu soția Amalia nasc. Moldovan și fiica lor Lucreția, și pe alți numéroși consângeni. — *Eugeniu Crețiu*, fiul dlui Ambrosiu Crețiu, avocat dominal în Beiuș, la 22 febr., în etate de 9 ani.

Cronica lumii.

Serbia — regat. La 6 l. c. scupeina sêrbescă a proclamat pe principele Milan rege al Serbiei; apoi

membrii acestei adunări s'au dus în corp la palat pentru ca să-i comunice voința poporului. Principele a depus jurământul. Entuziasmul fu mare. Sêra orașul a fost iluminat. Regele și regina au eșit cu trăsura să vedă iluminatiunea, dar s'a întemplat și o neplăcere, la rentorcere s'a rupt ossia. Cele mai multe puteri au și recunoscut regatul. Mai întâiu Austro-Ungaria.

Atentat în contra reginei Engliterei. La 3 l. c. regina Engliterei intră în trăsura în gara dela Windsor, când un individ s'apropiă și c'un pistol trase asupra suveranei. Dar nici ea, nici altă persoană nu fu rănită. Poporul a prins pe atentator. Numele lui este Mac Lean. Atentatul nu s'a făcut din motiv politic. Acesta fu al șesele atentat în contra reginei Engliterei. Cel dintăiu s'a făcut încă la 1840.

Calătoria unui ac în corpul omului. „Le Courier de Louisville“ povestește un accidinte straniu întemplat în acel oraș. Un ac intrase în piciorul unei dômne din Louisville. Acest ac a eșit, după noue ani, din pulpa copilului acestei dômne. Acesta femeie, în timpul când i intră acul în picior, se numiă dșora Paulina Coblens; astăzi e soția dlui Harry Isaacs, fabricant de țigări; mergând cu picioarele gôle pe un tapet pe care s'afă un ac, dșora Coblens simți, că acul i intră în picior. Acum cinci ani, miss Coblens se mărită și născu trei copii din această căsătorie. Puțin înainte de nașcerea celui d'al treilea copil, Artur, în vîrstă d'un an, dômna Isaac, care simțise totdeauna acul vagabund, nu mai simți nimic. Dar, junele Artur, care păpă atunci avea un caracter dulce și liniștit, s'arătă d'odată rău și gâlceviitor; el da lovituri cu piciorul și mușcă pe mumă-sa. A doua zi dimineța, punându-l în baie, dna Isaac observă un punct negru în pulpa copilului și pipăind, simți un corp tare pe care-l scose. Se pôte înțelege suprinderea mamei când vedu, că scosese din piciorul copilului acelaș ac care, cu noue ani mai nainte, intrase în piciorul seu. Astfel, mama pôte transmite copilului nu numai temperamentul, virtuțile și gusturile sale, ci și acele! Mai contesteze-se ereditatea fiziologică!

Un teatru antic. S'au descoperit în Morea, în impregiurimile satului Mamusia, care, după archeologi, ar fi vechiul oraș Kerynia. Acel teatru va puté fi desgroptat și complet meremetisit, decă călugării din monastirea Megapsileon nu se vor opune la continuarea săpăturilor.

Cutia publicului.

— Intrebări. —

1. **Atala.** Cine e traducătorul „Atalei“ de Cha-teaubriand și unde mi-aș puté comandă scrierea această, de care am mare necesitate tocmai acuma? *B. O. P.*

2. **Ypsilanty.** Rog a mi-se împărtăși că ce a fost Ypsilanti? Un conducător român seu străin? Ce rol a avut el în viață și pe ce timp a trăit? *B. O. P.*

3. **Adio la Bucovina.** Unde s'a publicat poesia: „Adio la Bucovina!“ de Petrino? Aș dori să mi-o de-copiez. *O cetitoare.*

Deslegarea ghicitei numerice din nr. 6:

6	2	4	3
1	7	2	5
3	5	6	1
5	1	3	6

Bine au deslegat-o dômnele și domnișorele: Emilia

Onciu n. Ciavoșchi, Iconia Borca, Eufemia Duma, Elisabeta Goia, Sabina Cetățan, Matilda Popa, Georgina Popa, Vilma Alesandru, Maria Moise, Eufimia Morariu, Sofia Bria, și dnii Ioachim Muntean, Emilian Micu, Ioan Fleșer, Petru Vale.

Premiul l'a căștigat domnișora Vilma Alesandru în Ciachi-Gorbo.

Ghicitură de șac

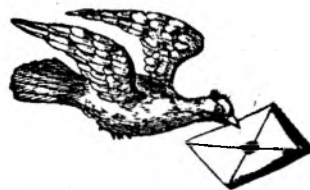
de Emilia Onciu n. Ciavoșchi.

s	p	u	ț	p	m	t	a
t	i	u	?	r	u	n	n
i	t	m	e	u	T	c	u
m	ă	i	ț	e	g	i	i
i	i	C	ă	r	n	r	c
t	i	i	C	e	ă	r	r
ș	i	i	ă	c	i	i	i
t	s	i	m	t	c	P	p

Se pôte deslegă după săritura calului.

Terminul de deslegare e 22 martie. Ca totdeauna, și de asta-dată se va sorti o carte între deslegători.

Poșta Redacțiunii.

Dlui A. O. G. în București.
Primit-ați scrisoarea noastră?

Dnei A. P. în Floesci. Din edițiunea de lux a „Lirei Mele“ numai câteva exemplare mai avem la dispozițiune. Edițiunea populară, cu 1 fl., a eșit înainte cu trei săptămâni.

Ca paserea. Decă nu alt ceva, dar cel puțin scrisore legibilă putem să așteptăm dela tinerii, cari ne trâmăit versuri nepublicabile.

Suvenir. Pe țermurii Bistriciorei. Nu se pôte. Prosa se va publică în „Sețetore“.

Cugier. Ghicitura nu se pôte publică, de oră-ce semne de acele nu avem în tipografie.

Călindarul săptămânei.

ȶiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și serbătorile.	Sôrele resare	Sôrele apune
Dumineca	28	12	Cuv. P. Vasilie.	6 24	5 59
Luni	1	13	Mța Eudochia.	6 21	6 1
Mărți	2	14	Muc. Teodot.	6 19	6 0
Mercuri	3	15	Muc. Eutropie.	6 17	6 2
Joi	4	16	Cuv. Gerasim.	6 15	6 4
Vineri	5	17	S. Muc. Canon.	6 13	6 6
Sâmbeta	6	18	SS. 42 mucenici.	6 10	6 8

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.